

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 107/2024-46

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetihó v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava-mestská časť Staré Mesto, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-11Csp/43/2017 (pôvodne sp. zn. 11Csp/43/2017) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-11Csp/43/2017 (pôvodne sp. zn. 11Csp/43/2017) **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej Únie.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e** v konaní sp. zn. B1-11Csp/43/2017 **k o n a ť** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **4 000 eur**, ktoré jej **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **1 285,13 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľky

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 7. februára 2024 domáhala vyslovenia porušenia svojich základných práv na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 a súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práv na prejednanie záležitosti v primeranej lehote a spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a v zmysle čl. 47 Charty základných práv Európskej Únie (ďalej len „charta“). Tiež navrhovala prikázať mestskému súdu vo veci konať, priznať finančné zadosťučinenie 8 650 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou z 3. júla 2017 na pôvodnom okresnom súde domáhala určenia, či úverová zmluva uzatvorená s obchodnou spoločnosťou 365.bank, a. s. (jej predchodcom Poštová banka, a. s.), z 10. novembra 2011 je bezúročná a bez poplatkov v zmysle zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Na základe úverovej zmluvy bol sťažovateľke poskytnutý úver 8 500 eur.

3. Sťažovateľka namietala celkovú dĺžku konania v trvaní viac ako šesť rokov a siedmich mesiacov. Ďalej tvrdila, že okresný súd nariadil prvé pojednávanie až na 5. marec 2024. Súdu tiež vytýka, že bol v namietanom konaní nesústredený a neefektívny, pričom v dlhých časových úsekoch bol absolútne nečinný (od 7. februára 2018 do 21. februára 2020 a od roku 2020 do 8. januára 2024). Podľa sťažovateľky sa namietané konanie nevyznačuje žiadnou právnou alebo faktickou zložitou.

4. Sťažovateľka si v priebehu konania na ústavnom súde zmenila svoje predchádzajúce priezvisko [REDAKOVANÉ] na aktuálne priezvisko [REDAKOVANÉ].

II.

Posúdenie ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 107/2024 zo 6. marca 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 47 charty postupom mestského súdu (pôvodne okresného súdu). Vo zvyšnej časti ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

6. Mestský súd ospravedlňoval svoju nečinnosť neprímeraným zaťažením súdneho oddelenia, zmenou zákonnej sudkyne a práceneschopnosťou zákonnej sudkyne. Zároveň uviedol, že medzičasom došlo k postúpeniu pohľadávky a termín pojednávania je nariadený na 7. máj 2024.

7. Sťažovateľka v doplnenom podaní a replike uviedla, že mestský súd neposkytol žiadne relevantné argumenty, ktoré by ospravedlňovali jeho postup v namietanom konaní. Ďalej poznamenala, že akékoľvek problémy týkajúce sa súdnej reformy (tzv. súdnej mapy) nemôžu byť

na ťarchu sporovej strany. Trvá na tom, že sťažovateľke dosiaľ nebola doručená zmluva o postúpení pohľadávky zo strany žalovaného a mestský súd túto skutočnosť zistil ešte pred otvorením prvého pojednávania 5. marca 2023. Sťažovateľka tvrdí, že jej právny zástupca sa o tejto skutočnosti dozvedel až nahliadnutím do súdneho spisu toho istého dňa.

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru a tiež čl. 38 ods. listiny už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). To isté platí aj vo vzťahu k čl. 47 charty, ak sa preskúmaná vec týka niektorej sféry záujmov Európskej únie (III. ÚS 106/2021).

9. Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Namietané porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti vecí, (ii) správania sporovej strany a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Ústavný súd [obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“)] prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP z 30. 3. 2023 vo veci Roth Nevedálová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 50525/21, bod 11, obdobne nález sp. zn. IV. ÚS 465/2022).

10. Úlohou mestského súdu je posúdiť, či úverová zmluva je bezúročná a bez poplatkov. Predmet sporu patrí do štandardnej rozhodovacej agendy súdov a skutkovú či právnu zložitosť vecí ústavný súd nezhliadol, pretože dokazovanie je realizované najmä formou listín. Rovnako judikátorne východiská v spotrebiteľskej agende by mali konanie istým spôsobom urýchliť.

11. V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne prispeli k celkovej dĺžke konania. Sťažovateľka poukázala aj na ustálenú judikatúru ESLP, ktorý uviedol, že sťažnosť predsedovi súdu podľa § 62 ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy (rozsudok Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, sťažnosť č. 30189/07). Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri priznaní primeraného finančného zadostučinenia (porov. III. ÚS 623/2022).

12. Ústavný súd hodnotil celkovú dĺžku konania v trvaní takmer siedmich rokov na súde prvej inštancie, čo nie je v zmysle judikatúry ESLP optimálne (rozsudok ESLP z 20. 6. 2006 vo veci Obluk proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 69484/01). Z vyjadrenia mestského súdu vyplynulo, že 14. marca 2024 bola vec pridelená zákonnej sudkyni po jej návrate z rodičovskej dovolenky. Právny zástupca žalovaného deň pred konaním pojednávania (4. marca 2024) mestskému súdu oznámil, že pohľadávku sťažovateľky ešte v roku 2018 postúpil na iný subjekt, a preto nie je v namietanom konaní pasívne vecne legitimovaný. Mestský súd o tejto skutočnosti nemal vedomosť, a preto vyzval žalovaného na doloženie zmluvy o postúpení pohľadávky. Mestský súd vo vyjadrení skonštatoval, že zo strany žalovaného bolo preukázané, že zmluva o postúpení

pohľadávky bola sťažovateľke doručená ešte v roku 2018, ale sťažovateľka návrh na zmenu strany sporu nepodala. Sťažovateľka uvedenú skutočnosť v doplnenom podaní popiera.

13. Ústavný súd vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou a nesústredenou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (III. ÚS 635/2022, III. ÚS 660/2022).

14. Mestský súd ospravedlňoval dĺžku konania najmä neprimeraným zaťažením súdneho oddelenia, zmenou zákonného sudcu, dlhodobou práceneschopnosťou zákonnej sudkyne (od 1. júna 2023 do 30. septembra 2023) a čerpaním dovolenky (v trvaní šiestich týždňov). K uvedenému tvrdeniu ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry uvádza, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. Rovnako účelom ústavnej sťažnosti nie je dospieť k záveru, či príčiny majú objektívny alebo subjektívny charakter.

15. Podľa názoru ústavného súdu, prihliadajúc na ustanovenia charty, ako aj na vysvetlivky k charte ako nástroja výkladu, je aplikácia charty v posudzovanej veci opodstatnená. Z ustanovení charty totiž vyplýva, že charta sa vzťahuje na inštitúcie a orgány únie. V prípade členských štátov, teda aj Slovenskej republiky, je záväzná výlučne vtedy, ak konajú v rámci rozsahu pôsobnosti práva únie. Keďže politika únie má zabezpečovať vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa (čl. 38 charty), ústavný súd vyhovel návrhu sťažovateľky aj v časti, v ktorej žiadala vysloviť porušenie charty (porov. III. ÚS 462/2023).

16. Ústavným súdom posúdené okolnosti odôvodňujú, aby vyslovil porušenie uplatnených práv sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty. Vo veci sťažovateľky ani po takmer siedmich rokoch na súde prvej inštancie nebolo meritórne rozhodnuté. Aj napriek tomu, že v konaní bol nariadený termín pojednávania na 7. máj 2024, ústavný súd vzhľadom na relevanciu až právoplatne skončenej veci doplnil ochranu aj o uloženie príkazu vo veci konať bez zbytočných prietahov podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie a náhrada trov konania

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 8 650 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (III. ÚS 189/2023). O takýto prípad bez pochybnosti ide aj v preskúmvanej veci. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom

zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania (určenie, či je úverová zmluva bezúročná a bez poplatkov), povahu a význam dotknutých práv (procesné postavenie žalobkyne), namietanú dĺžku konania (takmer sedem rokov na súde prvej inštancie), správanie sťažovateľky (neupozornenie na zbytočné priesťahy), ako aj vlastnú judikatúru týkajúcu sa výšky priznávaného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 336/2021, III. ÚS 590/2022, III. ÚS 108/2023). Ústavný súd vzhľadom na všetky tieto okolnosti považoval za spravodlivé priznať sťažovateľke 4 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

18. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke vznikol nárok na náhradu trov konania za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky). Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje 1 285,13 eur vrátane 20 % DPH.

19. Predmet konania pred ústavným súdom (konanie o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy) je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením alebo s hodnotou predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 11/05, III. ÚS 142/06). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. mája 2024

Peter Molnár
predseda senátu